

श्रीगणेशायनमः॥ वास्तुमंडलं लिख्यते॥ तत्र कारिका॥ प्रागुक्तमहप्र
 वेशदिनान्॥ पूर्वदिः पूर्वदिः सस्त्रिकः शुचिः प्राप्नुस्वः॥ प्राणाना यम्य
 देशकालोऽस्मत्त्वा॥ महारंभादौ अस्य वास्तोः शुभता सिध्यर्थं न वग्नह
 मखां वास्तुशान्तिकरिष्ये इति संकल्प्य॥ तदंगत्वेन गणेशपूजनपुण्या
 ह्वाचनमात्रकापूजननां दीक्षाद्वं आवायादिवरणादीनीकरिष्ये इ
 तिसंकल्प्य॥ तानि कृत्वा॥ आवायादिनूअलंकारवस्त्रादिभिः संपूज्य॥
 ऋत्विजः चत्वारः ऋत्विजः अर्वायः कर्मकरिष्ये इति संकल्प्य॥ गौरसर्षपा
 विकीरयेत्॥ यदत्र संस्थितं भूतं॥ अपक्रामंतु भू० भूतप्रेतपिशाचा
 द्या०॥ अपक्रामंतु भूतानि राक्षसाः स्थानादस्माद्भजत्वं न्यत्स्वाकरो
 मिभुवंस्त्रिमांसिति॥ ततो गायत्र्या गोमूत्रं॥ गंधद्वारा इति गोमयं आ

व्यायेति क्षिरं । दधिकाव्यो निदधि । घृतं मिमिक्षेति घृतं । आपो हि षे
 तिकुशोदकं चैकत्रादाय प्रणवेनालोड्य कुशैः मार्जनं कृत्वा शुची वोह
 व्येति तत्र च न । रक्षो हणेति मंत्रेण । सर्वं गृहादिप्रोक्षयेत् ॥ ततो गृहा
 दो भजमानैकहस्तमितं चतुरस्रं समो नित्रिमेखलं कुंडं चतुरस्रं लो
 सत्सं डि लं वा विधाय । तत्पूर्वतश्चतुरंगुलं न तं हस्तमितं वेदिद्वयं
 मृदा विधाय उत वेद्याः ॥ इशानादि क्रोणचतुष्टे चतुरः शंकु । अवि
 शंतु भूतले नागाः लोकपालाश्च सर्वतः ॥ अस्मिन्नेव तिष्ठन्तु आ
 युर्वलं कृशः सदा इति मंत्रेण शोपयेत् । प्रतिरोपणमंत्रा एतिः ।
 एवमग्रेऽपि प्रासादादौ गृहपदेन तन्नामोहनियं । एवं प्रासादे
 पीतिसर्वातिरेति देशात् ॥ ततो रोपणक्रमेण शंकुपाश्वर्यामाशमन्तु

वलीनु॥ ॐ अग्निभ्यो पृथसर्पेभ्यो येवान्येतत्समाश्रिताः । तेभ्यो वलि
प्रयच्छामि पुण्यमोदनमुत्तमं मिति दद्यात् ॥ ततो वेद्योपरि स्वैकुंठ
मादीनामुवर्णिततादिशलाकया । शान्ताय ० शोचति ० कांता ० वि
शाळा ० प्राणवाहीनी ० सति ० सुमति ० नंदा । सुभद्रा ० सुरथा इत्यो
कारादिनमोतानामभिः पश्चारभ्यप्रागताः । उदकसंस्थाः । समाभं
गुलद्वयांतरादशरेखाकृत्वा । पुनः । हिरण्या १ सुव्रता २ लक्ष्मी ३ वि
भूति ४ विमला ५ प्रिया ६ ज्ञया ७ बला ८ विशोका ९ इडा इति नाम
भिः स्तथैव दक्षिणारंभाः उदगांताः प्राकसंस्थाः प्राकदशरेखाकृ
त्वा । कुंडस्थंडीकृत्वा । भुवंसंस्तुत्य अग्निं प्रतिष्ठाप्य ॥ १० उदगोप
चारैः संपूज्य । तदीशान्यांकलशं संस्थाप्य । वास्तुमंडलंगत्वा तत्रेश
नकोणपदीदारभ्य प्रतिवास्तुतंडुलपुंजे सुविशालादिदेवताः । प्रणवा

दिनमोताः नामभिर्मन्त्रैः रावाहयेत् । अत्र दक्षानकोणपदे वास्तोः शिर
 सि ॐ शिखिने नमः । शीखिने मावाहयामि इति स्थापयेत् १ एवमग्रे
 पि । दक्षिणे कपदे दक्षिणमेव जन्मो यनमः २ दक्षिणपदे तत्पश्चि
 मदेशे दक्षिणश्रोत्रे जयंता यनमः ३ दक्षिणपदे द्वये दक्षिणां शीकृ
 ष्ठीशा युधाय नमः ४ दक्षिणवाहसूयाय नमः ५ दक्षिणबाहवे सत्या
 यनमः ६ दक्षिणकूर्पे भृशाय नमः ७ दक्षिणोपरिस्थिर्यपदे दक्षिण
 प्रबाहो आकाशाय नमः ८ तद्दक्षिणाग्नेयकोणपदे दक्षिणबाहवे
 पापाय नमः ९ तत्पश्चिमैकपदे दक्षिणमणिवंधेषूक्ष्मे नमः १० त
 त्पश्चिमपदे तदुत्तरपदे च वितथाय नमः ११ तत्पश्चिमपदे द्वये दक्षि
 णपार्श्वे गिरयक्षाय नमः १२ तत्पश्चिमदक्षिणे यमाय १३ तत्पददक्षि
 णजानौ गंधर्वाय नमः १४ तत्पश्चिमजंघायां भृंगराजाय नमः १५

तस्य श्रियमस्ते कपदे दक्षिणस्युचि मृगाय० १६ तस्य श्रियमतेऋत्यकाणे
 पदे पादयोः पितृन् १७ तदुत्तरैकपदे रामस्युचि दोधारिकाय ममः १८
 तदुत्तरपदे तस्माकदेशो वामजं धायां सुमित्राय० १९ तदुत्तरपदद्वये वा
 मजानौ पुष्पदन्ताय न० २० तदुत्तरपदद्वये वामो रोषरुणाय न० २१ त
 दुत्तरपदद्वये वामपाश्वेशोषाय नमः २२ असुराय न० २३ तदुत्तरपद
 द्वये वामपाश्वेशोषाय न० २३ तदुत्तरे परिस्थे कपदे वाममणिबन्धेषा पा
 य नमः २४ तदुत्तरवायव्यकोणपदे वामबाहुरोगाय० २५ तस्मागेकपदे
 वामपाश्वे अहिर्बुध्याय० २६ तदुत्तरोपरिस्थे कपदे वामकुपे सुख्या
 य० २७ तस्माकपदद्वये वामवाहो भद्राटाय० २८ तस्मागपदद्वये वामवाह
 वे सोमाय० २९ तस्माकपदद्वये वामांसे सर्पाय० ३० तस्माकपदद्वये वाम

श्रोत्रे अदित्येन ०३१ तस्मात्परिस्थे कपदे वामने त्रेदित्येन ३२ तदक्षिण
 शिखिपादा धाः कोणपदे मुखे अपाः ३३ आग्नेयवायुकोणधः को
 णपदे दक्षिणहस्ते सवित्राय ०३४ नैऋत्ये पितृपादा धकोणपदे ज
 याय ०३५ वायव्ये रोगपादा धकोणपदे वामहस्ते रुद्राय ०३६ मध्ये
 शतनकोणपदे दक्षिणपदत्रये दक्षिणहस्ते अर्यमणे ०३७ दक्षिणा
 ग्नेयैऋकोणपदे दक्षिणहस्ते सवित्रे ३८ तत्पश्चिमपदत्रये ज
 ठरदक्षिणभागे विवस्यते ०३९ तत्पश्चिमनैऋत्यकोणपदे वृष
 णायोः विबुधाधिपाय ०४० तदुत्तरवायव्यकोणपदे वामहस्ते रा
 जयक्ष्मणे ०४१ तदुत्तरवायव्यमध्यमं देजठरवामभागे मित्राय ०४२
 तस्मात्पदत्रये वामहस्ते पृथ्वीधराय ०४३ तस्मात्पदत्रये शतनकोणप

3

देउरसिआपवत्स्थाय. ४४ मध्येन वपदेषुनाभौवास्तुपतेये ब्रह्माणं
 ॐ॥ तदुत्तरेव्यवास्तुवास्तोष्पतेवशिष्टोवास्तोष्पतिस्तृष्टुर्वास्तो
 ष्पतिमंत्रेणस्थापयेत्॥ ततो सुवर्णस्य रौप्यस्य०॥ ततो मंडलस्य वहि
 रेशानाग्नेनैकैकृतवायव्ये कोणेषु क्रमेण च स्त्री विंदारी पूतना पापनाक्ष
 सिं पूर्वादिक्षु क्रमेण स्कंद मर्यमा जंभ कं पि लिपी ष्ट प्राग्वनाममंत्रैः
 संस्थाप्य तदस्त्रित्यावाह्य आसनाद्युपचारेः प्रत्येकमेष्टुत्रवाकां
 डानुसमयनपदार्थानुसमयेन वाऽभ्यर्चमंडलादीशान्यामकाळक्रम
 श्रणं कलशं संस्थाप्य तत्र दिव्योश्राधियवदुवापि च पल्लवसप्तमृत्तिकाफ
 लपंचरत्नानि प्रक्षिप्य वस्त्रेणाभिवेष्ट्य यवपूर्णपात्रं निधाय यवकण

मावाह्यतत्रतिथ्यावाहयेत्॥ ततः आचार्योऽन्याधानं कुर्यात्॥ तत्र
 चक्षुर्वी आज्येनेत्यंतमुक्तो॥ नवगयानमुक्तसंख्याभिः॥ समितिः सि
 लाज्याहुतिभिश्च अधिदेवतायिनायकादिअमुक्तसंख्यादिभितस्स
 मितिः लाज्याहुतिभिः सिख्यादिपंचयत्वारिशदेवताः अमुक्तसंख्या
 भिः समितिः षपायसाज्याहुतिभिः वास्तुवास्तोस्पतइतिचतसृभिः॥ स
 मितिः षपायसाज्याहुतिभिः ऋग्भिः क्रमेणमुक्तसंख्याभिः वास्तुपास्तो
 ष्यतइतिपंचभिः॥ ऋग्भिः क्रमेणअमुक्तसंख्याभिः बिल्वैस्तद्धीजैर्वान
 रक्यादिअमुक्तसंख्यासमिदादिचतुराहुतिभिः॥ इतिप्रधानदेवता
 संकीर्णशेषेणस्विष्टकृतमित्यादिउक्तासमीधोजुहुयात्ततः प्रणी
 ताप्रणयनंतं॥ ॥ शिख्यादिदेवताभ्याः प्रत्येकमुमेत्येतिनि

रूप्याग्न्यवनातेकुर्यात्॥ ततो यजमानो ग्नेर्दक्षिणत उपविष्टः सर्वा
 देवताः द्रव्याणि वासंकीर्त्य एभ्य एतान्युत्सृजेत् नमस्तेत्येकदेव्या
 गंकुर्यात्॥ वल्हन्स्वचक्रं तैकमे प्रत्याहृतित्यागस्य कर्तुमशक्यत्वा
 त्॥ आचार्य इध्माधानादि कृत्वा प्रधानं होमं कृत्वा कुर्यात्॥ तत्र द्रव्या
 णां संख्या उपपत्तेः॥ नवग्रहेभ्यः क्रमेण अर्कपाळा शरवदिश अपामागो
 थपि पलः॥ उदं वरशमी दूर्वा कुशाश्च समिधः स्मृताः॥ प्रत्येकं मृत्शतं
 अष्टाविंशति अष्टौ वा प्रादेशमात्रा॥ स्तसंख्या श्रुति लाह॥ तेर्जु ह्यात्॥
 ततश्च मैत्रेः॥ यदा तस्य चरु पितदा प्या हृतिसंख्या सैव कोविसेकैका हति
 रित्याहुः॥ ततो धि देवता प्रत्यधि देवता विनायकादिभ्यः स्तनग्रह समिधः॥
 पळा शोवाग्न ह मष्ट पक्षे एताभ्यः श्व तस्त्र इति शिष्टाः॥ अच्युतिश्च मिदू

वीभिरेकादुतिरितिसंख्यासंकार्यी॥ कुशेषुतुचिपत्ररौक्तेति॥ ततःसि
 ख्यादिभ्यः प्रागुक्तप्राणवादिस्वाहानामभिः प्रत्येकमष्टसहस्रमष्ट
 शतमष्टाविंशतिरष्टौवाहुतिसमितिलपायसाज्येर्जुह्यात्॥ अत्रसमि
 धउदुंबरस्यमुरप्याः॥ तदलाभेश्वत्थादीनामपीसर्वोसमिद्धौमधुघृत
 दाधभिः मधुघृतक्षिरैकैआक्तां होतव्याः॥ तिलाक्ष्ण्वाएवपयोगैरेव
 केचिन्तिलेषु चतसृभिः यवानाहुः॥ ततोवास्तवेवास्तोष्पतइतिचत
 सृभिः समितिलपायसाज्याहुतिर्जुह्यात्॥ ततोवास्तवेवास्तोष्पत
 इतिचतसृभिः वास्तोष्पतेध्रुवेतिचप्रत्युक्तत्वं चैकेकंवाघृताक्तंविध्यं
 जुह्यात्॥ वास्तोष्पतइतिचसृणां वशिष्ठोवास्तोष्पतिस्त्रीषुप्रभोत्या
 गापत्रिहोमेविनियोगः॥ वास्तोष्पतिध्रुवास्युर्णसीवरीवीठींवास्तो

ष्यति बहती ॥ होमे विनियोगः ॥ ततश्चरक्यादिभ्यो मुख्यं न्यूनसंख्या
 याचत्वारिंशद्व्याणि जुहुयात् ॥ मुख्येभ्यो षसंख्येयमंत्रयेतुः संख्य
 त्वमिति शिष्टाः ॥ एतानि सर्वाणि द्व्याणि हस्तेनैव होतव्यानि ततः स्वि
 ष्कतादिप्रायश्चित्तहोमांतं कृत्वा ॥ इन्द्रादिदिग्गपालेभ्यो गृहेभ्यश्च सदी
 पमाषमक्तं बलिं दत्त्वा ॥ स्रुत्या द्वादशा गृहीतं वा कृत्वा नारिकेलदिफ
 लंतत्र संस्थाप्य मूर्धनि मिति पूर्ण इति जुहुयात् ॥ मूर्धनि दिवो भारद्वा
 जो वैश्वानरः ॥ स्त्रिष्टुप् ॥ ततो प्रणीता प्रणयनादिः ॥ मशेषं समाप्य ॥
 वास्तुमंडपश्चिमदेशे शिखिने एष पायस बलिं नमस्तेत्येव शिरव्या
 दिभ्यो बली नूदद्यात् ॥ तानू विप्रे पायसेन क्षयादो वक्षमाहौः पक्षैस्त
 दप्राये पायसेनेति ॥ ततः श्वरक्यादिभ्यो सथैव माशमक्तं बलिं द

१ ध्यात् ॥ ततः आचार्याद्याः समुद्रज्येष्ठा इत्यादि वैदिकैः मंत्रैः सुरास्ते-
त्यादि पौराणैः श्रमं त्रैयजमानं सपत्नीकं शांतीकलशोदकेनाभिषिच्य।
सर्वाषधिभिरानुलिप्य स्नापयेयुः ॥ ततः आचार्यो ब्रह्मस्थाने सुरुपांभू-
शितांस्त्रिरुपां पृथिव्यध्यात्वा ॥ ॐ धराये नम इति मंत्रेण संपूजयेत् ॥ स-
र्वदेवमयं वासुदेवमयं परमिति ॥ ततो गृहं प्रागादि क्रमेण सूत्रा-
पावमानेन सूक्तेन राक्षोघ्नेन च वेष्टयेत् अष्टत्रैः छिन्नसूत्रैः शुभं तोदु-
ग्धपूर्णया वसंस्तनकुभ्याजलपूर्णया च सस्तनकंभ्यातेथैव सूक्तद्व-
येन धाराद्वयं मवच्छिन्नं कुर्यात् ॥ अथ यजमानो गृहस्याग्नेये आकाशप-
दे जानुदग्ध्रमवटं खनिवातं गोमयेनोपलिप्यं शुल्कचंदनपुष्पाक्षतां
दिभिर्बलैर्हृद्यशाल्यादिसभविजानिदध्योदने च प्रक्षिप्य नवकुंभं